

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Aqvitania.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67086)

PROVINCIA
AQUITANIA.

CONTINUIT SOCIOS centum et viginti. in Collegio Burdigalensi quinquaginta duos: in Tolosano triginta octo: in Ruthenensi et Auscitana Missionem quinos denos. Cooptati nouem.

COLLEGIUM BURDIGALENSE.

INSTAURATIO templi auxerat numerum pœnitentium: sed exortæ tempestate cedentes, ex vrbe discessimus. qua de re prius quam dico, ne excidant e memoria, duo breuiter perstringam. Burdigalam quidam appulerat, nauemque egressus, quod esset ante lucem, expectabat dum portæ aperirentur: ecce in ambulanti in pomœrio, homo ignotus in longo pallio, pecuniam sponte offert ingentem: miratus ille non quæsitam largitatem, tantoque magis dolum suspectans, recusat: verebatur dæmonem: et certe ita erat: ab eoque sublimi raptu intra urbem in nosocomij aream deportatur: hic præter expectationem repertus, rogatusque quomodo intro penetrasset pedem ianuis clausis, quod factum erat, exposuit: dein accersito sacerdoti vni e nostris narrauit, se, cum inimicum

micum haberet, sæpeque sollicitaretur ad pacem, hac execratione vti solitum, Tum tu me diabole, quocumque voles, asporta: nunc videlicet, pace facta, id sibi accidisse. admonuit hoc exemplum multos, vt abstineant a simili execratione. Scotus adolescens ex frequentatione nostrarum scholarum, hæresim, in qua erat innutritus, abiecerat: graue id popularibus suis, dæmonique: et auertere conati, illi verbis, negataque pecunia: hic rebus, oblataque noctu specie horribili decrepiti senis, ac nisi desisteret sententia, malum minantis: sed et illos constantia vicit, et hunc effugauit salutiferæ signo Crucis obiecto. Nunc pauca de migratione. Nostrum quamdiu fuere Burdigalæ, etsi communiter accepti, vtilisque, tamen, vt quidam erant in vrbe natura dissimiles, ac diuersa volentes, non carebant obtrektoribus: sed hi ostendebant magis nocendi voluntatem, quam nocerent: hic tamen annus, aditum, qua nocerent, aperuit, cum sublato habuere spiritus post cædem Guisiorum: qua videlicet nuntiata, non occultare hæretici gaudium suum: partim Iesuitas miseros, omnique orbatos præsidio, irridere, specie miserantium. Quis enim iam vobis in vrbe tutus locus? ita ne per contumeliam eijciemini? Partim conuiciari, et minari aperte: hi exterminandos dictitabant, agendos in patibulum, proijciendos in flumen, igni cremandos: et erant qui per sancte deierarent, non

ante

ante mortis limen adituros, quam senum denumve Iesuitarum sanguine sæuum odium expleffent : nec parcebant interim Catholicis ad templum nostrum aduentantibus: quasi hac nota a regijs (sic enim appellari volebant partem alteram) distinguerentur . quin etiam hoc additum ad eos perterrefaciendos, vt in eorum foribus,incipientes a nostris,creta minioe effingerent,et (si postea deleri contingeret) ferro insculperent, patibula: quasi ijs iam fuiffemus omnes addicti . illud omnino maturandum,vt quandoquidem iam res Catholica claudicaret, rueret omnino, Iesuitis eiectis, altero pede amisso . et noster discessus multis ante mensibus, voto factum præueniente, an insita hominibus libidine alendi de industria rumores, aliquorum sermonibus dilatus est: quem vbi audiuit hæreticus ægrotans in lecto, illico in medium cubiculum exilijt, vt ostenderet perceptum gaudium ex nuntio, non solum animo gratum, salubre etiam corpori fuiffe . at multis e locis ad Patrem Rectorem litteræ, quibus viri principes, vt ad se e nostris bini, terni, quaterni, et ad nonneminē etiam viceni mitterentur, effusis precibus orabant. Ceterum non est dubium hominibus viui pectoris, quin vera causa cur eijceremur, esset religio defensa, reliqua obtenderentur. et iacta sunt prius aliqua semina, in hunc ferme modum . Propinquæ erant feriæ beatæ Magdalenæ, quibus auniuersario

fario

fario ritu exponunt discipuli nostri scriptio-
 nes in publico, specimen pietatis ac doctrinæ,
 quæ ab omnibus legantur. visum est hoc anno
 augere celebritatem, ad vrendam hæretico-
 rum inuidiam, et Catholicos confirmandos.
 verum ne quis nobis obiectaret calumniam
 ingenij, Pater Rector pridie eius diei, Prore-
 gem Senatūque conueniens, certiores facit,
 cautum studiose a præceptoribus, ne quid pro-
 ferretur a discipulis, quod in regem regiosve,
 quamuis callida interpretatione, flecti posset:
 iaci tantum in hæreticos communia. exorat
 proinde, vt eorum potestate id fieri liceat, ne-
 que id cuiquam fraudi esset. igitur ipso die,
 circumuestitur area peripetasmatis, peripe-
 tasmata membranis, in quibus argumenta va-
 ria, et ingenij monumenta, ænigmata, theses,
 emblemata, aliaque, e quibus alumnum Socie-
 tatis agnoscas. accurrit multitudo visendi stu-
 dio, pars etiam carpendi. boni admirari, atque
 extollere industriam adolescentium: crabro-
 nes alij circumire, et figere aculeos. enimue-
 ro ferendum non videbatur, Luthero, Caluino,
 Serueto, et alijs hæresum fabris ex officina in-
 ferorum, quorum imagines illic depictæ, inuri
 notas: et mussantes conquerebantur. At Ca-
 tholici mirabantur, iuxtaque gaudebant: tum
 conuersi ad hæreticos. Nihil agitis aduersum
 Iesuitas. gliscit in periculis eorum dignatio,
 et vt palma, nituntur contra pondus: vel a-
 lumni

lumni eorum disciplinae prouocant vestros ma-
 gistros . Hoc altius penetrabat aduersario-
 rum animos , quia vera ferebantur . ipsi etiam
 adolescentuli , si quos agnouissent seminatores
 zizaniorum (patebat id temporis liber adi-
 tus ad urbem) digito monstrabant , eosque ad
 disputationem , ac solutionem ænigmatum in-
 uitantes , manu ac vi pertrahentes , irride-
 bant illorum silentium , indicem imperitiæ ,
 testem impietatis . eo magis tacita odia , et
 erumpere gestientia , coquebant intus aliquid ,
 cuius non ante tonitru audiretur , quam exi-
 steret flamma . aditi sunt , tentatique , Prorex
 et Senatus . nec difficile fuit trahere in partes ,
 seu pretio , seu ambitione corruptos . prætende-
 batur quippe nomen regis : et duodecim aureo-
 rum millia dicuntur impensa . decretum est de
 nobis expellendis . ceterum , vt iure agere vide-
 rentur , tria calumniabantur : primo , quod pro
 fuggestu regem non laudassemus : dein , quod vi-
 tantes hoc crimen , non haberemus amplius cõ-
 ciones publicas , ne Politici (Politicos vocant
 quorum specie fulciendi regni , religio vacil-
 lat) offenderentur : postremo , quod nos si in vr-
 be adessemus , obuiam iretur multorum consi-
 lijs , quos perniciofa libido teneret alienæ po-
 tentiæ gratificari . sed tamen non satis causæ ad
 eijciendum . intendatur aliquod crimen : elicia-
 tur quæ sit Iesuitarum de rege , a seclis que sen-
 tentia . subodorari non erit admodum difficile ,
 et

et multorum credulitas nostram opinionem affirmabit. Hæc illi, nihil magis metuentes, quam ne hæretici viderentur. Quibus ita compositis, multorum auribus oculisque obseruamur curiosius, si quid diceremus, faceremusve, e quo arcana nostra perspicere, et speculari sensus abditos possent. cum essent tecta omnia, et aduersum insidias clausa, quia palam effici nihil poterat, dolum machinantur. Vnus e Seuiris (publicus magistratus est, Iuratos appellant) in frequenti templo nostro ad confessionem accedit: nec multo post, quasi non accepta absolute, discedit indignanti similis, et minanti: tum recta ad Proregem, ac principes Senatus: hic plenus iræ, seu recte simulans, incertum an apud conscios fabulæ inceptæ, de negata absolute conqueritur, quod a rege esset. omnes a prandio ad Archiepiscopum, imagine cognitionis: eo Rector Collegij, et sacerdos de quo erat quæstio, accersitur, cum vterque nesciret, quid causæ esset: sed vt venere, statim pernotuit. Seuir enim ille, sermone vultuque composito, quod ij faciunt, quibus malum potius sub lingua, quam in lingua, sacerdotem nostrum criminari, vt vno videlicet accusato, socios omnes inuisos, deinde etiam suspectos reddat. tria verbo obijciebantur, magna ad speciem inuidia, nulla culpa: denegata absolute, quod regiarum partium esset: offensi multorum oculi animique, in pleno templo: non habitata

bita ratio existimationis publici magistratus. hæc ille suo more exaggerabat: namque et facundia homini aderat (quam et e nostris, gratus discipulus, olim didicerat) et accipiebatur pronis auribus fauentium incepto. Ad ea noster paucis. Multos sibi auditos eo die, nec facile omnium meminisse: tum, sacramentum confessionis diuinum esse, atque arcanum: in quo quod quisque audiuit, ignoret tamen necesse est: habitum semper a se, atque habendum, honorem debitum magistratibus. Quod lenire debuit responsum, tamquam præcisa spe persequendi criminis, exulceratum animum magis accendit. postero die cum res relata esset ad Senatum, in consilio prudentium, veritas non indignuit patrocínio. iactata magis accusatio-
ne, quam peracta, accusator irrisui fuit. At ille non tolerans infamiæ, peruolat ad regem, suam causam agit, aufert decretum, vt quicumque concionantur posthac, regis defendant factum, eumque populo commendent. commune videbatur decretum, sed erat peculiare in nostros. nec dubium, quin si haberent concionem, aut obtemperatio esset obnoxia, aut prætermissio videretur superba. Sed iam ante, hoc periculum prospicientes, sibi silentium indixerant: quod cum lacerarent hæretici, Catholici ægreferrent, ipse etiam magistratus iuberet solui, prolata est publice e volumine nostrarum legum, lex illa, qua si intercedat bellum

lum

lum inter principes Christianos, in alterutram partem propensiores esse prohibemur. quo responso retusa lingua maleuolorum, sed non repressa violentia. minantur, nisi faciamus imperata, exturbaturos Collegio, bonisque. at nostri, magno animo, immensum patere orbem, cunctaque bona in Deo sita: proinde omnia potius, et vitam ipsam, quam quicquam non salua conscientia faciant, esse amissuros. ubi minæ irritæ, descenditur ad blanditias: subornantur amici, ut id nostris persuadeant: verum his quoque frigentibus, vltimum telum insonuit. die Sabbati venit in Collegium iudex rerum priuatarum, et regis nomine edicit, ut, quoniam Collegium esset prætorio proximum, ad multa que vtile his temporibus regi, intra viginti quattuor horas vrbe cederemus, effemusque in loco nostro ad Sancti Macharij, qui ab vrbe distat viginti millibus: non nisi confecto bello redituri, ut edictum percrebuit, volant, e vicinis oppidis, Dynastarum litteræ nostros repentium: et domum nostram Catholici, cum multis lacrimis et lamentatione flebili: diceres certamen mæroris edidisse. Magistratus cum cernerent tantam vim ciuium ex omnibus ordinibus in Collegio, verentes ne quid conciretur turbæ, sub noctem et ipsi veniunt, imperantes ut facefferet vnusquisque: sed auribus surdis: ni nostri, quod potestate illi non poterant, caritate obtinuissent. discipulorum
tamen

tamen ardor non ita facile repressus: quin et presentibus Seuiris, scamna euellunt, effringuntque, quod negarent permissuros, vt in aliorum vsum verterentur: relatum ad Proregem: extemplo armati mittuntur, disponunturque circa domum ea nocte, ac die consequenti, prohibendo ingressu. ea res nostris, vacuo iam magis tempore, locoque ab interuentoribus, parando discessu, colligendisque sarcinulis, non inutilis fuit. etsi non defuerunt qui liberaliter obtulerunt viaticum, vestemque communem, vt in vulgari habitu fallerentur hæretici ad excipiendum attēti. cum discederemus, optimus quisque amicorum, et plerique ciues, vt quique amantiores religionis, ruere in nostrum complexum, doloremque gemitu testari: irridentibus contra quibusdam, et offerentibus sudaria, quis lacrimæ abstergerentur. O ignaræ mentes hominum, et nesciæ vicissitudinis rerum. Quo die nos Regis edicto Burdigala pellebamus, eo die Rex ipse, qui edixerat, e vita depulsus est. Ceterum, ne nos amici prosequerētur, vnus e Seuiris, cum staret ad portam vrbis, prohibuit. at nos compingebamur ad Sancti Macharij, vt simul opprimeremur omnes (seu hoc suspicio multorum, seu fama tulit) nisi antea oppressus ille vnus fuisset. hoc porro nuntiatum cum esset, afflixit quidem animos aduersariorum, sed audito aduentare exercitum, rem nostram Machariensem fere euertit.

V igitur

igitur qui commigrarant Burdigala, ante expectatum abiere, ne in hæreticorum potestate essent: idemque parantibus reliquis (ij erant septem, incolæ loci) tâta est mutatio facta animorum in oppido, vt quibus antea nō nimis æquis utebamur, vltro ad nos venerint, atque ipse etiam Præses, pollicentes publica fide, nihil mali nobis, ipsis viuentibus, fore: neque enim cuiquam nostrum, nisi per eorum, sanguinem hauriendum. At Burdigalæ relictum ita triste desiderium sedulitatis nostræ, vt multi conquirentes solatia, ad videndum desertum templum, gymnasiumque non aliter irent, quam solebant olim ad audiendum: nonnulli ab vrbe discesserint, quod eorum aspectum exulcerantem animos ferre non possent. Ita ne, tanto labore sumptuque, Iesuitæ ædem suam Collegiumque hæreticis instaurabant? Iis videlicet vocibus liberi aliquorum questus audiebantur. Sed amorem illorum, in nos etiam absentes, experti duo e nostris, qui cum e Brasilia reuerterentur in Hispaniam, a prædonibus capti spoliatique in Burdigalensium portum appulerant, ignari nostri discessus: ita enim benigne ac liberaliter excepti sunt a Catholicis, certatim munera, vestem, viaticum, ceteraque necessaria, conferentibus, vt collaudatâ eorum humanitate, quamplurima fuerint remittenda.

P E T R O -

PETROCORIENSIS, ET CAMAR-
facensis Misiones.

PETROCORII sunt in hac prouincia
vetusti ac nobiles : missis iam diu litteris
nostros expetierant : et duplicauerant preces,
cum egrederemur Burdigala : ita satisfactum
voto illorum . huc venerunt viginti , magna
gratulatione ciuitatis , deductique incredibili
frequentia omnium ordinum in Collegium pu-
blicum : omniaque abunde statim subministra-
ta . ægre id fuit vicinis Burdigalensibus hæresi
infectis : et audiuntur minæ : sed eas Petroco-
rij, præ studio Catholicæ religionis, atque erga
nostros beneuolentia , contemnunt : nobisque
adornant amplum Collegium ac stabile , vbi
tuto esse possimus . quo cura industriaque ma-
iore respondemus illorum beneficio et volun-
tati . Conciones , tribus continuis mensibus ,
ad diuturnam explendam sitim , accurrente po-
pulo , frequentissimæ : confessiones multorum
hominum millium , vniuersæ vitæ fere omnes .
restitutus priscus mos audiendi sacri , et exter-
minatus qui irreperat impia verba iaciendi
in Deum . et nunc dies festi , statæque carimo-
niæ , coluntur ita pie , ac sancte , vt exuto fere
irreligioso omni ritu , quasi ad messem ierint ,
non ad sementem faciendam , legentes fructum ,
grates agerent Deo , per quem factum erat , vt

meterent, quod non seminarant. Gratum etiam præbuere miraculum discipuli, cum edicto Iubileo Pontificio, indictisque publicis supplicationibus pacis exposcendæ, in multitudine inundante ad facellum nostrum, conspiciantur angelica specie Christi Crucis insignia præferentes, et pulcherrima symphonia opponentes preces diuino numini: ut quam veniam iure præsentis defensionis non possent, patrocinio antiquæ miserationis obtinerent.

C A M A R S A C V M oppidum est viri nobilis, qui e nostris Burdigala discedentibus, duos impetrauit, non sine eius voluptate, et utilitate oppidanorum. namque (quod antea religioni vix erat) peierare, scelestæ lingua Deum violare, non habere sacris, negotiosisque diebus discriminata opera, desistere. nobiles nonnulli in fide firmati. persuasum tribus, ut designarent domi sacrarium fundendis quotidie precibus, rei que diuinæ audiendæ. frequens sacramentorum vsurpatione introducta. cum duabus familijs pari nobilitate, iam triennium dissidentibus, nostrorum rogatu monituque, effectum, ut posito diuturno odio in gratiam redirent: et quoniam parum differt a similitate tacita concordia, placuit, ut matres familias se vicissim inuiserent domi, æqua lætitia ipsarum, et totius oppidi gratulatione. duæ etiam mulieres non ignobiles reconciliatæ: hoc profecto iucundius, quod earum vna,

in templo ab altera veniam petijt, multis inspectantibus, non ignara in simili certamine esse optimum vinci.

MISSIO ALBATERANA.

APPENDICVLA Burdigalensis eiectionis, Albaterrana etiam Missio fuit: atque huc tandem, longo circumitu, hæreticis obsidentibus militarem viam, difficile emerferunt duo, et cupidissime accepti. plerumque oppidi est hæresi corruptum. hoc magis nostri vires intendere, diuisis inter se officijs. concionatorem alter egit, alter Catechistam: neutrius labore pœnitendo. Vnus e Toparchis, dissimulato intellectu, an quod ita putaret postulare rationem rei familiaris, apud se hæreticum habebat: admonet noster, quale portentum aleret domi, neque id vtile esse. at ille, Reduc si potes errâtem in viam: id erit honestius, quam eiectionem. Itur ad hominem, iacebat in lecto aspectu horridus, facie squalidus, contractis neruis, oculis introrsum actis: diceres deformitatem corporis cum turpitudine certare ingenij, dignumque animo domicilium inuentum: erat hic multa claritudine generis (quo vsus instrumento ad multa facinora) sed eam sceditate hæreseos obscurabat: ducebat familiam inter Calvinistas, et habebat aliquot adulescentes, quos infatuaret docendo. Leniter

primo noster, et molli brachio, sed premebat
 ramen hæreticum: ille cedebat, paulatim sese
 in arcum includens: tandem eo redactus est,
 vnde effugere non posset. quo animaduerso,
 exclamat furenti similis, allatrare Toparcham
 ipsum, nostros lacerare, in circumstantes con-
 uicia iacere ore spumanti: cum obloqueren-
 tur nostri, obstrepere, obstruere aures, inter-
 fari aliquid ipse contumeliosis vocibus, non
 tam vt daret responsum, quam vt ipsi ne exau-
 direntur: nec dubium fuit, quin arguerit timo-
 rem detrectatio certaminis: a quo discessit no-
 ster, clara quidem fama, sed sterili victoria.
 igitur ad alios iuuandos opera conuersa. Con-
 firmati aliquot vacillantes: ruentes erecti: do-
 cti alij veritatem: sed pudore quodam, seu ma-
 turitate deliberationis, errorem abijcere di-
 stulerunt: spes est, vt quo segnius incipiunt, con-
 stantius persequantur. etenim nostri operis
 scopulus et mora, Toparchæ mater fuit: hæc e
 popularibus suis alios pudore et probris, mul-
 tos laude et hortatu accendens, minis et polli-
 citationibus, qua auctoritate, qua efficacitate
 orationis, nostrorum conatus interuertere,
 quos numquam nec visu, nec congressu digna-
 ta est. Sub huius vmbra hæretici in his parti-
 bus latent, eique se præbet filius, veneratione
 magis materni nominis, quam voluntate, ob-
 sequentem. in his tamen difficultatibus, nostri
 quantum potuerunt, visitandis ægrotis, adiu-
 tandis

tandis morientibus, audiendis valentibus, cælestique pane reficiendis, Societatis munia non intermiserunt. et ingenti solatio fuit, vir magna pietate et prudentia excellens, Abbas, ex iniqua nobis parente, carissimus filius, quo fere vno stant Albaterræ Ecclesiastici, laicique, qui fidem Catholicam tuentur. neque id ignarum hæreticis, eius agros prædiaque bello inuadentibus, et vastantibus ferro. Ceterum, opera egregie posita pueritiæ instituendæ. res noua initio visa, et pro habitu animi vnicuique accepta: laudare Catholici, et admirari: calumniari improbi, et obterere. ter hebdomada explicabatur doctrina Christiana, mittebatur per urbem ædituus, qui ære tinnulo diei horæque admoneret: certum in locum fiebat ingens puerorum concursus, tanto ardore discendi, vt quasi diuinarent breuem nostram commorationem, breui omnia perceperint: ipsi interea enarrare domi, quæ audierant: domesticos instruere: iusiurandum neque vsurpare, neque pati posse: si quem audirent negligentem numinis, deterrere grauitate supplicij obiecta: libros quoscumque conquisissent, auctores improbitatis, comburendos afferre. frequens illis fuit cum hæreticorum liberis de rebus fidei concertatio: vt dolerent parentes, nostrosque socios non tam lacerarent ex occulto, quam contumelia, palam, iurgioque lacefferent. tanta est hæreticorum in hoc oppido licentia.

Sed nos eorum procacitatem malevolentia incitatum stimulis, fregimus patientia, et taciturnitate sedauimus. Iam Catholici admirati filiorum fructum in Catechismo, vltro eosdem obtulerunt litteris imbuendos: recusationem ademit vitata suspicio exigua benevolentia, vel fuga laboris. enimvero excanduit ludimagister, iramque et probrosis sermonibus, et missis litterulis ostendit: sed hunc quoque modestia placauimus: ita, quos educabat domi adolescentes nobiles, et ingenio praestantes, ad nostros deducebat. visendum porro fuit, et summa voluptate visebatur ab Albaterranis, cum bis hebdomada (neque enim par erat sapius fieri, propter distantiam locorum) adolescentuli bini progrediebantur ad templum sacro audiendo, ita composito corporis habitu, incessuque, vt latarentur omnes, et qui maxime vellent laedere, non laudare non possent. Visum deinde, vt iuuetus adeo docilis, ad perceptionem salutaris Eucharistiae institueretur: iam appetebat dies sacer omnibus Sanctis: octauo ante exposuimus rationem recte confitendi, praecipuaque et admonita rite communicandi: confessi in peruigilio: die festo, quemadmodum et alijs diebus, procedentes ordine ad templum, ita rapuerunt omnes ad admirationem sui, vt viri mulieresque certatim accurrerint, auidis oculis inusitatum spectaculum haurire cupientes. Nec tantum in oppido labora-

bora-

boratū, sed etiam in vicinis pagis: et labori fructus pro portione respondit. Cum euocati deinde essemus per litteras, amanter, et caute, præmonuimus nostri discessus, quem ita grauius tulere, vt locus ipse, in quo eramus, repletur lacrimis puerorum: ipsi etiam parentes tacitum dolorem continere non possent. tum difficile fuit persuadere multis, vt ne iniquo animo ferrent, si non acciperemus eorum dona, neque pateremur, vt nos longius ab oppido prosequerentur.

COLLEGIVM TOLOSANVM.

TOLOSA QVOQVE creuit Burdigalæ ruinis. Accessere focij triginta, et, quæ Deo habenda est gratia, per medios licet hostes (a quibus alij multi spoliati vinctique) sine vlla noxa. neque hoc sine eiusdem numine, quod Agenni (vrbs est Tolosam inter et Burdigalam) vir est honoratus et pius, qui liberali hospitio accepit nostros, adiutosque opibus, et tutos itineris duce, non aliter dimisit, ac si eorum omne periculum præstare deberet. atque is est, qui anno superiore vnum e nostris, captum ab hæreticis redemit aureis sexaginta: qui alios duos nec regredi nec progredi valentes, omnibus vijs ab hoste circumfessis, quinque menses apud se habuit, coluitque multa comitate, in speciem fratrum: et nactus deinde oppor-

opportunitatem temporis, ipsemet suis equis
 Tolosam adduxit: qui denique tres adolescen-
 tes euntes ad Tyrocinium (sed insequenti equi-
 te iussu parentum, ut comprehenderentur in
 via, non satis tutos) noctu in castellum pro-
 pinquum, dein quinto post die deuijs itineribus
 et flexis, declinantes viatorum occursum, ad
 nostram sedem deducendos curauit. Igitur
 Tolosæ auctus nostrorum numerus, auxit et
 fructum, centum, antea actam vitam confesio-
 ne aperuere: multi ad varia religiosorum cœ-
 nobia se recepere: complurium repressæ libidi-
 nes: odia placata: vnus inimicum excipere, al-
 ter vxorem confodere cogitabat: vterque a
 patrandò scelere deterritus. Adolescens sep-
 tem octo ue annis diuinorum mysteriorum præ-
 sidio caruerat, quod in vrbe hæretica esset, sed
 tenax tamen religionis, non potuit vñquam,
 nec blanditiarum lenocinio, nec minarum ter-
 rore mutari: is nunc relicta patria, parentibus-
 que, Tolosam venit, ut agens inter Catholicos
 et compenset iacturam præteriti temporis, et
 sibi prospiciat in futurum. Verum, ut hic inui-
 olatam fidem inter hæreticos, ita et virgo, quæ
 nostrum templum frequentat, pudicitiam in
 media libidinum flamma seruauit. Dolo per-
 ducta erat in cubiculum viri præpotentis, diu-
 que tentata precibus, abhorrebat a flagitio:
 adijciebatur summa diuum millium aureorum,
 contestatio amoris, proponebatur solitudo, si-
 len-

lentium: quod nemo sciret, vix factum videri. at illa obijciebat contra pulchritudinem pudicitia, et sponsum virginum Deum, omnia tuentem. Quin, potius iugulari me iube, quia nec pretij magnitudine, nec mortis supplicio adduci potero, vt aut sponsa Christi esse desinam, aut incipiam esse impudica. tu vide quam turpem rem animo agitasti: te enim decebat non magis maiorum nobilitate, quam moribus, pluribus antistare. Admiratus iuuenis virginem virilis animi, noluit amplius sollicitare, quam ita intelligebat in pudoris Deique amore constantem.

M I S S I O A V S C I T A N A .

QVO IN STATV esset Missio Aufcitana, diximus anno proximo. nempe duos e nostris versari in ea messe, efflagitatum ab vrbe Collegium, missasque super ea re litteras ad Patrem Prouincialem, vt cum Patre Generali conficiat. Cum res adhuc in expectatione esset, principio huius anni, ciues vrgere, vt suscipiatur cura instituendæ iuuentutis, propter discessum externorum moderatorum, institutore carentis. et res erat ante oculos, vt contradici non posset. Sub festum Epiphaniarum, in magna inopia frumenti, librorum, supellectilis, rerum omnium, quinque classes aperta: ex quo et nostris magna materia patientiæ, et ciuibus
beni-

benignitatis oblata est. ij, etsi caritatem anno-
 nã auxerat bellum, et grando fere interemerat
 spem omnem præsentis anni, propterque re-
 pentinos hostium impetus prope fames time-
 rerur, victum tamen ac vestitum, vt his tempo-
 ribus, abunde suppeditarunt. ac primis quidem
 septem mensibus nouem e nostris, dein cetero
 anno, duplicato numero fuere. Tres, quadragin-
 ta diebus ieiunij verni, in tribus oppidis Ausci-
 tanã diœceseos concionati: quod et interfuit
 priuatã multorum salutis, et publicã. nam vsu
 compertum est, omnibus circa oppidis dissimu-
 lantibus, seu desciscentibus, pacemve ab hoste
 redimentibus, tria hæc indixisse hæreticis bel-
 lum, inuictis animis, aduersus ea, quibus cete-
 ra terrebantur. id cum virtuti concionum tri-
 butum est, tum etiam frequenti esui agni cæle-
 stis. ceterum in his oppidis nihil iam desideres
 Catholici ritus. Sigillariorum ex ære, ceraue, sa-
 crorum Rosariorum item, globulorum piacu-
 larium, imaginum cubiculariarum, lustralis
 aquã in ædibus priuatis, vsus introductus: vt ra-
 ros iam reperias e viris etiam primarijs, qui
 non Rosaria, more gentis, pro armillis ferant.
 librorum vero, e quibus impiã opiniones, aut
 mores impudici, magnus numerus extortus. ca-
 pita legis Christianã in oppidis, ipsaque in vr-
 be explicata: et quoniam de plano præ multitu-
 dine, non exaudiri vox Catechistã, coactus in
 superiorem locum ascendere. Canonicoꝝ se-
 cunda

cunda erga nos voluntas: neque his concedit Proepiscopus. illi maiorem ædem meditantur: temporarium interea struunt sacellum, ornamentaque. at Proepiscopus cœptam domum proximam Collegij ædibus adiunxit: non mediocre deinde pecuniam obtulit comparandis libris, et promisit daturum suam bibliothecam nostræ instruendæ. confessionum generalium numerum inire haud promptum sit. sed huius sacramenti virtus, interdum absoluta anima corpus quoque liberantis, in ipsius Archiepiscopi domo declarata est. Nobilis adolescens graui morbo implicitus, desperatis rebus, ad confitendum de peccatis animum appulit, paulo post habere cœpit melius, et recreatus omnino venerationem auxit salutiferæ confessionis. ea causa urbem intra, extraque, ad ægrotos frequenter accersimur, ipsoque in itinere magno in honore, etiam ab hæreticis habemur. quod cuidam sacerdoti accidit, qui cum diuertisset ad hæreticum notum, ac nobilem, ab eo liberaliter acceptus, habitus, dimissus est: cum solutione pecuniæ, quam Collegio debebat, vicinis stupentibus. sed hæc dicta quasi in ordine: nunc sparsim aliqua delibetur. Nōnulli, qui obtentu valetudinis, iubente quidem medico, sed Parocho nesciente, vescerentur cibis alioqui illicitis, adducti vt id facerent permissu Parochi, fuerunt ceteris exemplo. Mulieri, quæ voluntario ieiunio conficiebat corpus, sed (vt pernici-

caci.

cacitate humani ingenij, nobis placita complectentes, debita plerumque negligimus) diebus festis abstinere a templo, persuasum a nostris, ut ne astu diaboli abruptam potius contumaciam, quam securum obsequium vellet. Curio, quod interuersis curiæ redditibus, curiales deseruerat, nostrorum admonitu curionatum abdidit. Aleatores, ganeones, impuri, impudicique, diuini nominis numinisque contemptores, coerciti. infames mulieres eiectæ. Actum quoddam in oppido, vbi hæretici multi, cum aliquibus, quibus luxus corporis, et desidia cordi, ut esurialibus ferijs ab escis vetitis, etiam in aliarum inopia, abstinerent. Eodem in oppido firmati debiles in fide, et labantes erecti: fructu præcipuo Catechismi: cui primo interesse etiã hæretici cum fremitu, deinde cum tacito consensu. Urbanus carcer, et xenodochium aditæ ægrotorum, victorum, aliorumque pauperum confessiones exceptæ. Vesana mulier, et ut rumor erat, a dæmone correpta, sacrosanctæ Eucharistiæ mysterio refecta est. Abducti aliqui a fenore exercendo. Cum haberetur conuentus virorum nobilium, in quo iureiurando se quisque obstringebat futurum, fide erga Ecclesiam Romanam, vsque ad vltimum inuicta, vocari placuit sacerdotem nostrum, qui oratione habita eorum esset concordia probator, et testis. quod et in alio oppido factum, multis abnuentibus. Redeamus ad ordinem interruptum. Sacellum,

cellum, quod nobis apparari diximus, apertum est die Virginis annūtiatæ, magno ciuium concursu: attamen maiore, per eos dies, quibus rite indicta statione, supplicationeque ad certa vrbs templa, propter Gallicos tumultus, ad nostros erat veniendum: augebat religionem fax plurima accensa, et spectata pietas Scholasticorum nostrorum, siue communicantium, siue litanias concinentium. Communicandi autem vsus, octauo aut quintodecimo quoque die, iam frequens in vrbe: idque factitant primores ciuium, maxime Scholastici. horum tanta ad religionem propensio, tanta docilitas, tanta erga nostros beneuolentia, vt cum obsequio ducantur magis, quam imperio, nihil simile magistri se inuenisse testentur: maturino domi orant Deum, vespertino sedulo introspiciunt conscientiam. pædagogia et contubernia quotidianis litanis personant, excipientibus reliquis, vno præeunte. Inuenti qui oblatos redditus Ecclesiasticos repudiarunt metu peccati. Omnino spes est, vt tenelli malleoli crescant in vires, quarum maturus fructus, quamlibet diligentis vinitoris voto, laborique respondeat.

R V T H E N E N S E C O L L E G I V M .

VT LEVIS SCAPHA maiori adiuncta nauigio, eodem cum illo rapitur cursu, seu portum intratura, siue scopulo allidenda,

da, sic res plerumque priuata idem subit periculum, quod publica: nec facile vtramque discernas. Hactenus Ruthenense Collegium, in columi vrbe, priuata incommoda non sensit: nunc eadem laborante, damno propior fuit. ita in calamitate publica defuit. vectigal annuum, quod præbatur in Comitijis prouinciæ. noster tamen idem fuit tenor, urbem intra extraque, non infructuose laborando. Vrbs Mauriacensis, unde superiore anno discessimus, interuisa: adiutique doctrina Christiana, et concionibus, et pueri, et parentes. eadem opera atque utilitate, oppida diœceseos Sancti Flori adita nonnulla. At Ruthenis, remittente peste, repetita studia litterarum, maiore discipulorum ardore, quam numero: quadringenti, nec multo amplius, fuere. Quadragesima verba facta ad populum quotidie, mandatuque Antistitis lustrata tabernæ librariæ, librique damnati, in media vrbe, loco celebriore combusti. Deiparæ Congregatio ac religio, multorum opificum accessione, aucta. Confessiones de omnibus vitæ peccatis audita quinquaginta. Mulier a marito falsis appetita criminibus, miseriarum remedium, non corpore iaciendo in flumen, quod facere moliebatur, sed abluenda anima peccatorum sordibus, de nostrorum consilio, quæ fuit. Duos inter fratres, aliosque complures, discordiæ sedata. Nobilis mulier vigesimum iam et quintum annum Calvinum secuta

ta cum ancillis duabus, Deo fauente, nostrorum ope resipuit: et iam huius eleemosyna Collegium iuuatur. sequuntur quædam miraculis non absimilia. Hæreticus in Prioratu Collegij, altare beato Ioanni, vbi etiam eius reliquiæ, sacrum, cum moliretur euertere, attactus repente comitali morbo (Sancti Ioannis in hoc tractu appellant) ab incepto, malo coactus, abstinuit. Conspirauerant in quadam domo, ad vnum ininterficiendum, rustici fere viginti, et cœtum illum nefarium ad supremam vsque noctem extraxerant, cum interea tacta de cælo domus, prostratique omnes iacuerunt in pavimento, quasi ob metum defixi: tandem post horam, vbi surgendi potestas fuit, hic pectus, ille brachium, alius manum, pro se quisque partem aliquam corporis correptam cæco igne lamentari: admonet vnus e nostris discipulis, vt adhibeant aquam piacularem: factum: dolor abscessit. Ex adolescentibus qui ad nos ventitant, vnum erysipelas inuaserat, lue grassante, vt mortem adduceret: nec a medico spes vlla: admonitus a nostris remedio eiusdem aquæ reuoluit. Laborans mulier e partu, atque, vt res docuit, conceptu iam præmortuo, particulam cælestis agni, quam a nostris acceperat, tumentivtero religiose admouens, fetum edidit exanimem: chirurgus, qui iam ferrum et vncum expedierat, vt vi extraheret, admirante.